

2010-12-06

Plan för Affärsverkets svenska kraftnät åtgärder för att säkerställa naturgasförsörjningen inom ramen för systemansvaret

1 Inledning

Enligt 8a kap. 2 § naturgaslagen (2005:403) ska den systemansvariga myndigheten vidta de planeringsåtgärder och de åtgärder i övrigt som inom ramen för systemansvaret behövs för att säkerställa naturgasförsörjningen. Denna plan är framtagen utifrån givna lagar och förordningar och beskriver de åtgärder som Svenska Kraftnät kommer att vidta vid en försörjningsstörning. Planen utgör en del av den nationella strategin och den nationella planen för krissituationer som Energimyndigheten ansvarar för.

2 Krisorganisation

2.1 Aktivering

Svenska Kraftnäts ordinarie driftorganisation är tillgänglig dygnet runt i kontrollrummet och hanterar balansen i naturgassystemet både vid normal drift och under en försörjningsstörning.

Vid en händelse som påverkar naturgasförsörjningen görs en första bedömning av situationen av vakthavande personal i kontrollrummet. Om situationen bedöms som allvarlig kontaktas tillgänglig beredskapsvakt. Tillsammans avgör de om krisorganisationen ska aktiveras. Krisorganisationen har till uppgift att hantera krisen, stödja och avlasta ordinarie verksamhet samt informera.

2.2 Bemanning

Vid aktivering av krisorganisationen bildas en krisledningsgrupp bestående av beslutsfattare, informatörer och experter på önskade delområden. Krisledningsgruppen beslutar om det behövs ytterligare resurser för att hantera krisen. Gasverksamhetens krisorganisation och kontaktinformation till berörd personal finns i Svenska Kraftnäts interna instruktioner.

3 Svenska Kraftnäts planerade åtgärder

3.1 Utgångspunkter för val av åtgärder

Svenska Kraftnät avser att vidta åtgärder som syftar till att upprätthålla gasförsörjningen till en så stor del av naturgasmarknaden som möjligt, utan att göra avkall på kraven om att konsumenters försörjning av naturgas säkras. Vid en störning i gasförsörjningen bedömer Svenska Kraftnät vilka åtgärder som bör vidtas utifrån rådande omständigheter. Svenska Kraftnät kommer i första hand att använda sig av kommersiella åtgärder och endast när det bedöms som nödvändigt övergå till tvingande åtgärder.

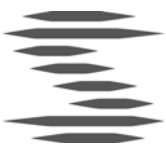
Nedan följer en beskrivning av möjliga kommersiella åtgärder samt de tvingande åtgärder Svenska Kraftnät som systemansvarig myndighet vid behov har rätt att vidta.

3.2 Kommersiella åtgärder

3.2.1 Avtal med balansansvariga

Vid en försörjningsstörning tillämpas särskilda regler enligt Svenska Kraftnäts balansansvarsavtal. En förutsättning för att dessa regler ska träda i kraft är att Energinet.dk meddelat nödförsyning i Danmark eller att en allvarlig skada har uppkommit på Öresundsledningen.

De särskilda villkoren innebär att max- och mingränserna för de balansansvarigas balanskonton är lika med noll under de dygn som försörjningsstörning råder samt att

priset på köpt och såld balansgas uppgår till 200 % respektive 300 % av balansgrundpriset. Syftet med detta regelverk är att skapa incitament för den balansansvarige att på kommersiella grunder utföra åtgärder såsom att tillföra gas via handel över Dragör, mata ut gas från lager eller dra ner på förbrukning.

3.2.2 Buffring

Svenska Kraftnät och Energinet.dk kan avtala om att buffra gas i det danska respektive det svenska naturgassystemet. Vid buffring i det svenska naturgassystemet låter Energinet.dk mata in mer gas än de svenska aktörerna har nominerat. På motsvarande sätt kan Energinet.dk låta mata in mindre gas än nominerat så att gasen buffras i det danska naturgassystemet. Svenska Kraftnät kan endast nyttja buffring om Energinet.dk anser att denna åtgärd inte riskerar det danska naturgassystemet.

3.2.3 Reglergashandel

Om de åtgärder som de balansansvariga vidtar vid en allvarlig händelse inte är tillräckliga kommer Svenska Kraftnät, i den mån det är möjligt, att utföra reglergashandel. Svenska Kraftnät kommer inte att betala för förbrukningsneddragningar som inte leder till att den balansansvarige får ett överskott av gas som kan erbjudas till försäljning.

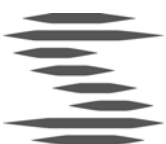
3.3 Tvingande åtgärder

3.3.1 Beordrat uttag från lager

Svenska Kraftnät har enligt naturgaslagen rätt att, i den utsträckning det behövs för att kunna utöva systemansvaret, beordra innehavare av naturgaslager att mot marknadsmässig ersättning öka eller minska inmatning eller uttag. Det innebär att om de kommersiella åtgärder som har vidtagits inte bedöms tillräckliga och behov finns för att förändra inmatning eller uttag från lager kan Svenska Kraftnät begära detta av lagerägaren mot marknadsmässig ersättning.

3.3.2 Beordrad förbrukningsreduktion

Enligt naturgaslagen har Svenska Kraftnät även rätt att beordra innehavare av naturgasledningar att begränsa eller avbryta överföring av naturgas till kunder. Denna åtgärd kommer endast att tillgripas i de fall som Svenska Kraftnät bedömer att de redan vidtagna åtgärderna inte är tillräckliga för att upprätthålla ett tryck som möjliggör att en så stor andel av marknaden som möjligt kan försörjas utifrån rådande situation. Svenska Kraftnät kommer inte att beordra bort en större mängd förbrukning än vad som kan räddas genom att en viss trycknivå upprätthålls.

Förbrukningsreduktionen kommer att fördelas proportionellt per nätområde utifrån rådande förbrukning vid Svenska Kraftnäts meddelande om försörjningsstörning. Avdrag kommer att ske för den förbrukningsreduktion som har genomförts under den kommersiella fasen. Svenska Kraftnät kommer att meddela respektive nätägare hur många MW av förbrukningen som ska reduceras. Utifrån Svenska Kraftnäts beordran ansvarar respektive nätägare för att på ett så rättvist sätt som möjligt begränsa eller avbryta överföringen av naturgas till berörda kunder. Nätägaren ska i första hand tillgodose hushållskonsumenter försörjning av naturgas.

4 Scenarier

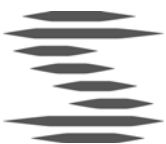
4.1 Förutsättningar

Svenska Kraftnät har i denna plan utgått från de scenarier som tas upp i *Nationell strategi för trygg naturgas (STEM 00-06-6705)*. Svenska Kraftnäts interna rutiner och instruktioner innehåller fler variationer och detaljer som inte tas upp här. Scenarierna är att betrakta som typfall, eftersom varje störningssituation är unik och måste hanteras efter rådande förutsättningar. Utöver de åtgärder som beskrivs nedan kommer Svenska Kraftnät vid en allvarlig störning i gasförsörjningen alltid att vidta informationsinsatser enligt avsnitt 5.

4.2 Scenario 1 - Efterfrågan på gas är större än tillgången

Ett typfall för scenario 1 är en produktionsstörning i Nordsjön. Det svenska gasnätet är intakt men tillgången på gas begränsas genom att Energinet.dk har deklarerat nödförsyning. I detta scenario kommer Svenska Kraftnät som första åtgärd att aktivera de särskilda regler i balansansvarsavtalet som träder i kraft från den tidpunkt Svenska Kraftnät meddelar att försörjningsstörning råder. Vid ett planerat stopp kommer Svenska Kraftnät även att försöka avtala om buffring med Energinet.dk för att skapa en bättre uthållighet med hjälp av ett högre tryck. Svenska Kraftnät kommer därtill att genomföra uthållighetsberäkningar baserade på de rådande förutsättningarna.

Utifrån dessa beräkningar och tillgänglig information om hur länge störningen kommer att pågå gör Svenska Kraftnät en bedömning av vilken trycknivå som kan upprätthållas under störningen. Svenska Kraftnät beräknar samtidigt vilken förbrukningsneddragning som krävs för att åstadkomma detta och delger denna information till de balansansvariga. De balansansvariga ansvarar sedan för att i samråd med Svenska Kraftnät vidta lämpliga åtgärder.

Svenska Kraftnät kommer kontinuerligt att utifrån rådande tryck bedöma om redan vidtagna åtgärder är tillräckliga för att upprätthålla den bedömda trycknivån. Om så inte är fallet kommer Svenska Kraftnät att försöka genomföra reglergashandel. Därefter beordras lagerägaren att mata ut gas från lagret om detta inte redan görs fullt ut. Som sista åtgärd kommer Svenska Kraftnät att beordra nätägare att reducera förbrukningen i enlighet med avsnitt 3.3.2. En sammanfattning av de åtgärder som Svenska Kraftnät kommer att vidta vid scenario 1 återfinns i bilaga 1.

4.3 Scenario 2 - Skada på Öresundsledningen eller i dess närhet

Scenario 2 innebär att en allvarlig skada har uppkommit på Öresundsledningen eller i dess närhet, vilket medför att ingen inmatning kan ske till det svenska systemet från Dragör. Svenska Kraftnät kommer i detta scenario att följa samma förfarande som i scenario 1 men med den skillnaden att det inte kommer att finnas någon möjlighet till buffring.

Även de balansansvarigas möjligheter att vidta kommersiella åtgärder minskar genom att ingen inmatning sker i Dragör. Risken för att Svenska Kraftnät behöver vidta tvingande åtgärder ökar därmed.

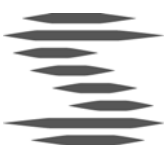
Om transmissionsnätägaren bedömer att skadan inte kommer att kunna åtgärdas inom 2-3 dygn planerar Svenska Kraftnät att beordra förbrukningsreduktion i en takt som säkrar hushållskonsumenter och som förorsakar marknaden minsta möjliga skada. En sammanfattning av de åtgärder som Svenska Kraftnät kommer att vidta vid scenario 2 återfinns i bilaga 1.

4.4 Scenario 3 - Skada på transmissionsledningen

Scenario 3 innebär att en skada har uppkommit på den svenska transmissionsledningen och att det därmed kommer att finnas två system att balansera – ett system uppströms skadan som är intakt och ett nedströms skadan som bildar så kallad ödrift.

Scenario 3 kommer att se olika ut beroende på var skadan uppkommer. Naturgaslagrets geografiska placering i förhållande till skadan och förbrukningsintensiteten nedströms skadan kommer att spela en avgörande roll för möjligheterna att hantera den uppkomna situationen och för sannolikheten att Svenska Kraftnät behöver vidta tvingande åtgärder. Vid en skada på transmissionsledningen gäller de normala reglerna i balansansvarsavtalet.

Uppströms skadan kommer Svenska Kraftnät att fortsätta balansera systemet som vid normaldrift. För den del av naturgassystemet som bildar ödrift nedströms skadan

kommer Svenska Kraftnät att genomföra uthållighetsberäkningar som baseras på de rådande förutsättningarna. Utifrån dessa beräkningar och tillgänglig information om hur lång tid det kommer att ta att reparera skadan bedömer Svenska Kraftnät vilken trycknivå som kan upprätthållas under störningen. Svenska Kraftnät beräknar samtidigt vilken förbrukningsneddragning som krävs för att kunna åstadkomma detta och delger denna information till de balansansvariga. De kommersiella åtgärder som de balansansvariga kan vidta är med dagens regelverk begränsade, varför Svenska Kraftnät i stället kommer att försöka genomföra reglergashandel. Om detta inte är tillräckligt för att upprätthålla den bedömda trycknivån kommer Svenska Kraftnät därefter att beordra lagerägaren att mata ut gas från lagret om skadan är uppströms lagret. Som sista åtgärd beordras nätägare att reducera förbrukningen i enlighet med avsnitt 3.3.2. En sammanfattning av de åtgärder som Svenska Kraftnät kommer att vidta vid scenario 3 återfinns i bilaga 1.

4.5 Återgång till normal situation

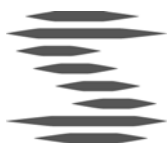
Vid återgång till normalt driftläge kommer Svenska Kraftnät att ta hänsyn till eventuell buffring och beordrad förbrukningsreduktion. Återgången planeras gemensamt med nätägarna och de balansansvariga så att systemet successivt kan tas till normalt läge. Gränser för balanskontot för kommande dygn utökas stegvis från noll för att inte orsaka för stora svängningar i balansen under de första dygnen efter att en störning har skett i gasförsörjningen.

5 Information och kommunikation

5.1 Allmänt

Vid en allvarlig störning i naturgasförsörjningen kommer Svenska Kraftnät skyndsamt att lämna relevant information till marknaden. Den första informationen kommer från kontrollrummet. Därefter kommer information och kommunikation, både externt och internt, att följa Svenska Kraftnäts checklista för kriskommunikation som används oberoende av vad som orsakat krisen.

På Svenska Kraftnäts webbplats finns en särskild sida för krisinformation. Där kommer information om vad som har hänt och vilka åtgärder som vidtas att publiceras. Krisinformationssidan riktar sig till alla målgrupper på gasmarknaden, aktörer såväl som slutanvändare.

5.2 Information till aktörer

Inom 15 minuter efter det att Svenska Kraftnät har fått kännedom om att en allvarlig störning i naturgasförsörjningen har inträffat kommer Svenska Kraftnät att informera balansansvariga, lagerägare och nätägare om händelsen. Vid detta första informations-tillfälle kommer Svenska Kraftnät utöver upplysningar om själva störningen även att meddela hur vidare kommunikation kommer att ske med aktörerna. Svenska Kraftnät kommer därefter med jämna intervall att informera om läget och föra en dialog med berörda aktörer.

5.3 Kommunikation

För att kommunicera med berörda aktörer använder sig Svenska Kraftnät vid behov av en kommunikationsbrygga (för telefonkonferens). Telefonnummer och koder till denna kommer att delges berörda. Möjligheterna att ansluta centrala aktörer till radio-kommunikationssystemet RAKEL ska prövas.

Kontakterna med media följer de normala rutinerna.

6 Övriga rutiner

6.1 Avräkning

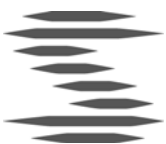
Balansavräkningen kan vid en störning bli tidsmässigt fördröjd men hanteras enligt balansansvarsavtalets regler.

6.2 Diarieföring

Handlingar diarieförs enligt normala rutiner.

6.3 Övning och utbildning

Övning och utbildning sker kontinuerligt.

Bilaga 1

Sammanfattning av åtgärder i olika scenarier

Scenario 1 - Efterfrågan på gas är större än tillgången

- Särskilda regler i balansansvarsavtalet vid försörjningsstörning
- Eventuell buffring i Sverige
- Reglergashandel
- Beordrat uttag från lager
- Beordrad förbrukningsreduktion

Scenario 2 - Skada på Öresundsledningen eller i dess närhet

- Särskilda regler i balansansvarsavtalet vid försörjningsstörning
- Reglergashandel
- Beordrat uttag från lager
- Beordrad förbrukningsreduktion

Scenario 3 - Skada på transmissionsledningen

- Reglergashandel
- Beordrat uttag från lager
- Beordrad förbrukningsreduktion

